

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNI KENG JORIY ETISHNING MUHIM OMILLARI

Tog'ayeva Umida Absalomovna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti,
Pedagogika fakultiteti, 6-BT-S-21-guruh talabasi
umidatogayeva7@gmail.com
+99897 045 57 69
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17332916>

Annotatsiya. Bugungi kunda O'zbekiston ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish jarayoni faol olib borilmoqda. Elektron darsliklar, masofaviy ta'lim platformalaridan foydalanish, maktablarda zamonaviy texnologik vositalarning qo'llanilishi o'quv jarayonini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqmoqda..

Kalit so'zlar. Fin ta'lim tizimi, PISA, PIRLS, innovatsion metodlar, interaktiv uslub, ilmiy hamkorlik, modernizatsiya, Ta'lim to'g'risidagi qonun, islohotlar, Ta'lim va fan tizimini rivojlantirish strategiyasi, milliy ta'lim siyosati.

Аннотация. Сегодня в Узбекистане активно идёт процесс широкого внедрения цифровых технологий в систему образования. Использование электронных учебников, платформ дистанционного обучения, применение современных технологических инструментов в школах выводят образовательный процесс на качественно новый уровень.

Ключевые слова: финская система образования, PISA, PIRLS, инновационные методы, интерактивные методы, научное сотрудничество, модернизация, Закон об образовании, реформы, Стратегия развития системы образования и науки, национальная образовательная политика.

Abstract. Today, the process of widespread introduction of digital technologies in the education system of Uzbekistan is actively underway. The use of electronic textbooks, distance learning platforms, and the use of modern technological tools in schools are taking the educational process to a qualitatively new level.

Keywords: Finnish education system, PISA, PIRLS, innovative methods, interactive methods, scientific cooperation, modernization, Law on Education, reforms, Strategy for the development of the education and science system, national education policy.

Mustaqillik yillarida O'zbekistonning boshlang'ich ta'lim sohasida bir qator muhim natijalar va yutuqlar qo'lga kiritildi. O'zbekiston mustaqillikka erishgach, ta'lim tizimida ko'plab islohotlar amalga oshirildi, boshlang'ich ta'limni rivojlantirishga katta e'tibor qaratildi. Mustaqillikdan keyin, ta'lim tizimining sifatini oshirish, uning mazmunini zamonaviy talablar va global standartlarga moslashtirish maqsadida o'quv dasturlari yangilandi. Bu o'zgarishlar boshlang'ich ta'lim darajasidagi o'quvchilarning bilimlarini chuqurlashtirishga xizmat qildi. O'zbekistonda boshlang'ich ta'lim tizimining rivojlanishi va natijalari mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy taraqqiyoti bilan chambarchas bog'liq bo'lib, bu jarayon yillar davomida ta'lim siyosatining uzluksiz isloh qilinishi bilan belgilandi. O'zbekistonning ta'lim tizimi mustaqillikdan keyin jahon ta'lim standartlariga moslashish, milliy qadriyatlarni saqlab qolish

va ilmiy-innovatsion yondashuvlarni joriy etish kabi muhim yo'nalishlar bo'yicha shakllandi. Mustaqillikdan keyingi davrda boshlang'ich ta'lim sifatini oshirish, pedagogik metodlarni takomillashtirish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirildi. Jumladan, 1997-yilda qabul qilingan "Ta'lim to'g'risida"gi qonun va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishning strategik asosi sifatida xizmat qildi. Ushbu dasturlar asosida ta'limning bosqichma-bosqich isloh qilinishi, zamonaviy darsliklar yaratilishi va o'quvchilarning aqliy, ijodiy va mantiqiy tafakkurini rivojlantirishga yo'naltirilgan metodikalar joriy etildi. Shu bilan birga, boshlang'ich ta'lim tizimida yangi fanlar va darsliklar ishlab chiqildi, ularda ilg'or pedagogik va innovatsion texnologiyalar asosida ta'lim berish imkoniyatlar yaratildi.

O'zbekiston Respublikasining mustaqillik yillarida ta'lim sohasini tubdan isloh qilish va uni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'un holda rivojlantirish strategiyasi milliy taraqqiyotning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida shakllandi. Bu jarayon jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy tuzilmasida sodir bo'layotgan tub o'zgarishlar, raqamli transformatsiya jarayonining jadal kechishi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining globallashuvi hamda ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarning ortib borishi bilan uzviy bog'liq bo'ldi. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim sohasida zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etish jarayoni 2017-yildan boshlab yanada faollashib, o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga qaratilgan kompleks mexanizmlarning ishlab chiqilishi va tatbiq etilishi bilan tavsiflandi. O'zbekiston tarixining modernizatsiya davri kontekstida olib qaralganda, bu jarayon mustaqil davlatning intellektual salohiyatini oshirish, ma'rifiy jamiyatni shakllantirish va ta'lim tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish borasidagi strategik yondashuvining bevosita mahsuli sifatida namoyon bo'ldi.

Boshlang'ich ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayoni bir necha bosqichda amalga oshirildi. Dastlab, elektron darsliklar yaratilib, ularning mazmuni zamonaviy pedagogik tamoyillar asosida takomillashtirildi. An'anaviy o'qitish usullaridan farqli o'laroq, raqamli vositalarga asoslangan ta'lim materiallari o'quvchilarning mustaqil bilim olish ko'nikmalarini rivojlantirish, ularga mavhum tushunchalarni aniq va vizual ko'rinishda yetkazish, shuningdek, o'quv jarayonini yanada interfaol va samarali tashkil qilish imkonini berdi. Shu bilan birga, multimedia texnologiyalari, virtual laboratoriyalar, onlayn platformalar va sun'iy intellekt texnologiyalari ta'lim jarayoniga integratsiya qilinib, o'qitishning adaptiv mexanizmlari ishlab chiqildi. Bu o'z navbatida har bir o'quvchining individual o'zlashtirish darajasiga mos ta'lim berish imkoniyatini yaratib, boshlang'ich sinf o'quvchilarning bilim olish jarayonini moslashuvchan va personalizatsiyalangan shaklga keltirishga xizmat qildi.

Boshlang'ich ta'limda zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etishning muhim omillaridan biri sifatida o'quv jarayonida gamifikatsiya tamoyillarining qo'llanilishi alohida ahamiyat kasb etdi. Ta'limni o'yinga asoslangan usullarga yo'naltirish orqali o'quvchilarning motivatsiyasi orttirilib, ular o'z bilimlarini mustaqil ravishda mustahkamlashga intilishdi. Bunday yondashuvning samaradorligi shundaki, u o'quvchilarni faol o'rganish jarayoniga jalb etish, ularning e'tiborini ta'lim jarayoniga jamlash, mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirishda muhim rol o'ynadi. Gamifikatsiyalashgan ta'lim metodlari O'zbekistonning milliy ta'lim an'alariga ham mos holda tatbiq etilib, o'quvchilarning faolligini oshirish bilan birga, ularga mustaqil izlanish, bilimlarni amaliy qo'llash va ijodiy yondashuvlarni shakllantirish imkonini berdi. Shuningdek, vizualizatsiya tamoyillariga

asoslangan o'qitish metodlari ham boshlang'ich ta'lim tizimida keng joriy etildi. O'quvchilarning axborotni qabul qilish va anglash qobiliyatlarini oshirish maqsadida dars jarayonida infografikalar, interaktiv taqdimotlar, animatsion vositalar, 3D modellashtirish va videodarslardan foydalanish yo'lga qo'yildi. Bu esa o'quvchilarga an'anaviy o'qitish usullarida qiyinchilik tug'diradigan mavhum tushunchalarni oson anglash, ularni o'z shaxsiy tajribasi bilan bog'lash va vizual eslab qolish imkoniyatini yaratdi. O'zbekiston ta'lim tarixida ilk bor keng miqyosda tatbiq etilgan bunday texnologik yondashuvlar natijasida boshlang'ich sinflarda ta'lim sifatining sezilarli darajada oshishi kuzatildi. O'zbekiston Respublikasida zamonaviy texnologiyalarni boshlang'ich ta'lim tizimiga joriy etishning muhim natijalaridan biri sifatida, o'qituvchilarning yangi pedagogik vositalardan samarali foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan kompleks dasturlarni keltirish mumkin. O'qituvchilar uchun maxsus treninglar, vebinarlar va malaka oshirish kurslari tashkil etilib, ularning raqamli texnologiyalar bilan ishlash malakasi oshirildi. Pedagoglar tomonidan innovatsion metodlarni o'zlashtirish jarayoni ta'lim sifatining uzluksiz oshishiga xizmat qilib, o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini orttirish va ularning ta'lim samaradorligini oshirishga asos yaratdi. O'zbekiston tarixining mustaqillik davridagi rivojlanish jarayonlarini inobatga olgan holda, boshlang'ich ta'lim tizimida zamonaviy texnologiyalarning keng joriy etilishi mamlakatning uzoq muddatli ta'lim strategiyasining ajralmas qismi sifatida baholanadi. Raqamli transformatsiyaning ta'lim sohasiga keng kirib kelishi nafaqat ta'lim tizimining sifati va samaradorligini oshirishga xizmat qildi, balki milliy taraqqiyotning intellektual va ilmiy salohiyatini shakllantirishga ham bevosita ta'sir ko'rsatdi. Shu bois, mamlakatda amalga oshirilgan texnologik islohotlar natijasida ta'lim jarayonining an'anaviy yondashuvlardan innovatsion modelga o'tishi bilan bog'liq sezilarli o'zgarishlar yuzaga keldi. O'zbekistonning o'z ta'lim tizimini modernizatsiya qilish borasidagi intilishlari xalqaro ta'lim hamjamiyatida ham e'tirof etilib, mamlakatning raqamli ta'lim sohasidagi yutuqlari global tendensiyalar bilan uyg'unlashgan holda rivojlanib bormoqda. O'zbekiston Respublikasida boshlang'ich ta'lim tizimiga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish jarayoni milliy ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida shakllandi va rivojlandi. Ushbu transformatsiya natijasida o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyati, axborotlarni anglash va tahlil qilish malakalari rivojlanib, o'qituvchilarning raqamli ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanish darajasi sezilarli darajada oshdi. Boshlang'ich ta'lim sohasida amalga oshirilgan bu islohotlar mamlakatning ta'lim tizimini innovatsion va raqamli tamoyillarga asoslangan holda rivojlantirishga yo'naltirilganligi bilan ajralib turib, kelgusida O'zbekiston ta'lim sohasining jahon miqyosidagi integratsiyalashuv jarayoniga samarali tarzda moslashishiga mustahkam poydevor yaratdi. Ta'lim jarayonida o'quvchilarning individual qobiliyatlarini rivojlantirish, mustaqil fikrlashni shakllantirish va ularning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarish muhim vazifa sifatida ilgari surildi. Shu asosda o'qituvchilarning malakasini oshirish, metodik ta'minotni takomillashtirish hamda pedagogik yondashuvlarni ilmiy asosda ishlab chiqish ishlari amalga oshirildi. Ayniqsa, boshlang'ich ta'limda integratsiyalashgan ta'lim metodlari keng joriy qilindi, bunda fanlararo bog'liqlikni kuchaytirish, interfaol va amaliy mashg'ulotlar orqali o'quvchilarning bilish qobiliyatlarini oshirishga e'tibor qaratildi. Mustaqillik yillarida amalga oshirilgan islohotlar natijasida boshlang'ich ta'lim sohasida quyidagi yutuqlarga erishildi:

O'zbekiston boshlang'ich ta'lim tizimi xalqaro standartlarga mos keladigan dasturlar asosida ishlab chiqildi, bu esa ta'lim sifati oshishiga xizmat qildi.

O'quv dasturlarining takomillashuvi natijasida milliy mentalitet, tarix va qadriyatlarni aks ettiruvchi darsliklar ishlab chiqildi. O'qituvchilarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish uchun davlat dasturlari ishlab chiqildi, bu esa ta'lim samaradorligini sezilarli darajada yaxshiladi. Raqamli ta'lim vositalari, elektron darsliklar, videodarslar va onlayn ta'lim resurslari ishlab chiqilib, o'quv jarayoniga joriy etildi. O'quvchilar faol ishtirok etadigan ta'lim metodlari (gamifikatsiya, loyiha asosida o'qitish, vizuallashtirish) keng qo'llanila boshlandi. Mustaqillik yillarida O'zbekiston boshlang'ich ta'lim tizimi jadal rivojlanib, global standartlarga moslashgan holda modernizatsiya qilindi. Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar, interfaol metodikalar va xalqaro tajribalar joriy qilinishi natijasida boshlang'ich sinflarda o'qitish samaradorligi oshdi. Shu bilan birga, milliy qadriyatlarni saqlab qolish va o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish ustuvor yo'nalish sifatida belgilandi. Bu jarayonlarning barchasi O'zbekiston ta'lim tizimining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. O'zbekiston boshlang'ich ta'limida interfaol uslublar, masalan, guruh ishlari, loyiha asosida ta'lim, kreativ fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan metodlar keng joriy etildi. Bu o'quvchilarning mustaqil fikrlash, muammoni hal qilish va ijodiy yondoshuvlarini rivojlantirishga yordam berdi. O'qituvchilarning kasbiy malakalarini oshirish maqsadida turli xil kurslar va seminarlarga qatnashish imkoniyatlari yaratildi. O'qituvchilar yangi o'quv metodikalariga, pedagogik texnologiyalar va didaktik materiallarga ega bo'ldi. Raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish orqali boshlang'ich ta'limda elektron darsliklar, onlayn resurslar, video darslar va boshqa interfaol vositalardan foydalanishning keng yo'lga qo'yilishi o'quvchilarning o'rganish jarayonini samarali qilgan.

O'zbekistonning turli hududlarida boshlang'ich ta'limga bo'lgan imkoniyatlar tenglashtirildi. Xususan, chekka hududlar va qishloq joylaridagi ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasi yaxshilandi, o'qituvchilarni o'qitish va uskunalar bilan ta'minlash ishlari ko'paytirildi. Ta'lim sifatini baholash uchun milliy va xalqaro testlar joriy etildi. Bu sinovlar o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash va umumiy ta'lim darajasini oshirishga yordam berdi.

Shunday qilib, mustaqillik yillarida boshlang'ich ta'limda amalga oshirilgan islohotlar, o'quvchilarning bilimlarini oshirish, o'qituvchilarning malakasini yuksaltirish va ta'lim tizimini raqamlashtirish borasida katta yutuqlarga erishildi. Bu o'zgarishlar jamiyatda ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishga katta hissa qo'shmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. –T: «Aolat», 2023. –114 b.
2. O'zbekiston Respublikasining Mehnat Kodeksi. –T.: Adolat, O'zbekiston, 2021. -296 b.
3. O'zbekiston Respublikasining 2019 yil 2 sentabrdagi "Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to'g'risida"gi O'RQ-562-son Qonuni. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 03.09.2019 y., 03/19/561/3680-son.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 18 fevraldagi "Jamiyatda ijtimoiy ma'naviy muhitni sog'lomlashtirish, mahalla institutini yanada qo'llab-quvvatlash hamda oila va xotin-qizlar bilan ishlash tizimini yangi darajaga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5938-

son Farmoni. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 19.02.2020 y., 06/20/5938/0187-son; 03.04.2020 y., 06/20/5978/0393-son.

5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 4 yanvardagi "Xotin-qizlarni tazyiq va zo'ravonlikdan himoya qilish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 3-son Qarori.

6. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 15 apreldagi "O'zbekiston Respublikasi Mahalla va oilani qo'llab-quvvatlash vazirligi faoliyatini tartibga solish sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida"gi 228-son Qarori.

7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 5 martdagi "Xotin-qizlarni qo'llabquvvatlash, ularni jamiyat hayotidagi faol ishtirokini ta'minlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5020-son Qarori.

8. Karimov I. Inson, uning huquq va erkinliklari – oliy qadriyat. –№14. –T.: O'zbekiston, 2006.

9. Karimov I. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. –T.: Ma'naviyat, 2008. 178-b.

10. Mirziyoyev SH. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. –T.: O'zbekiston, NMIU, 2016